

7. Рудык Н.Б. Корпоративное слияние и поглощение: книга о пользе и вреде непрофильных активов. / Н.Б. Рудык. – М.: Дело, 2005. – 224 с.
8. Стадник В.В. Інноваційно-інвестиційні стратегії в управлінні ринковою вартістю підприємства: Монографія / В.В. Стадник, Є.М. Рудніченко, Т.С. Томаля, Н.І. Непогодіна. – Хмельницький: ХНУ, 2008. – 302 с.
9. Йохна М.А. Концепції інституціональної економічної теорії в управлінні розвитком соціально-економічних систем: Монографія / М.А. Йохна, В.В. Стадник, П.Г. Іжевський, О.В. Замазій, В.Л. Карпенко; За заг.ред. М.А. Йохни. – Хмельницький: ХНУ, 2007. – 313 с.
10. Коуз Р. Природа фірми / Вехи економічної думки. Теорія фірми / Р.Коуз / Под. ред. В.М. Гальперина. – СПб., Економічна школа, 2000. – С. 11-32.

УДК 330.331:676.034.24

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ Й ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ЦЕЛЮЛОЗНО-ПАПЕРОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Іванець О.О., асистент

Херсонський національний технічний університет

Проаналізовано наукові засади оцінювання виробничого потенціалу та виробничих потужностей целюлозно-паперових підприємств.

Analyzed the scientific principles of evaluation of productive capacity and production capacity of cellulose-paper enterprises.

Постановка проблеми. В сьогоденнішніх нестабільних умовах господарювання, коли підприємства функціонують в умовах жорсткої конкуренції та постійного дефіциту різного роду ресурсів, особливо важливого значення набуває правильна оцінка можливостей підприємства в тій чи іншій сфері його діяльності. Саме тому вивчення особливостей формування та використання різних видів потенціалів підприємства посідає важливе місце в економічних дослідженнях як теоретиків так і практиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначення теоретичних засад та узагальнення методичних підходів до оцінки виробничого потенціалу підприємства здійснювалися в працях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як Абалкін Л.І. [1], Авдєєнко В.М. [2], Архипов В.М. [3], Вейц В. [4], Воблій К.Г. [5], Іванов М. І. [6], Лукінов І.І. [7], Нємчинов В.С. [8], Рейнгольд О. [9], Струмилін С.Г. [10] та інші.

Постановка завдання. Метою дослідження є поглиблення теоретичного обґрунтування сутності виробничого потенціалу підприємства, визначення особливостей його формування та реалізації виробничих потужностей на вітчизняних підприємствах з переробки целюлозовмісної сировини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основоположником розгляду питань з проблематики розвитку суспільства, виробництва та, зокрема, потенціалу був К.Маркс. Саме він заклав підґрунтя для подальших досліджень визначення економічної сутності категорії «потенціал». В основу категорії «потенціал» він вклав фактори, що визначають функціонування об'єкта.

Так, на його думку, засоби праці, предмети праці та робоча сила як фактори виробництва та елементи утворення нового продукту є можливостями, що визначають потенціал. Для перетворення цієї можливості в дійсність вони повинні з'єднатися [11, с. 43]. Таким чином, його теорія ґрунтувалася винятково на факторах виробництва.

На основі застосування набутих теоретичних наробок К. Маркса створилась нова система знань поглядів та підходів щодо тлумачення терміну «виробничий потенціал».

У працях Вейца В. [4] та Воблого К.Г. [5] знайшло обґрунтування поняття потенціалу виробничих сил як потенційної можливості країни виробляти матеріальні блага для задоволення потреб населення. Згодом Струмилін С.Г. [9] запровадив поняття «економічний потенціал», під яким розумів сукупну виробничу силу праці всіх працездатних членів суспільства. Немчинов В.С. [8] досліджував «потенціал розширеного виробництва», який характеризує ресурсні можливості національної економіки щодо економічного зростання.

Узагальнюючи вище наведені підходи можна дійти висновку, що категорія «виробничий потенціал» об'єднує фактори, ресурси та потужності (можливості). Отже, дослідження проблематики визначення категорії «виробничий потенціал» ведеться за такими ознаками як: сукупність ресурсів; сукупність факторів виробництва; ефективність використання виробничої потужності.

Далі більш детально розглянемо ефективність використання виробничої потужності целюлозно-паперового підприємства.

Виробнича потужність підприємства характеризує максимально можливий річний обсяг випуску продукції (видобутку й переробки сировини або надання певних послуг) заздалегідь визначених номенклатури, асортименту та якості за умови найбільш повного використання прогресивної технології та організації виробництва.

Розвитку целюлозно-паперової промисловості відводиться особливе місце в загальній структурі промисловості, адже без паперу, картону та продуктів їх переробки взагалі неможливо уявити сучасне суспільство. Зокрема, в структурі харчової промисловості слід виділити виробництво паперу та виробництво картону. Дані види продукції, на жаль, не виробляються в усіх регіонах України. У таких регіонах України як Автономній Республіці Крим, Донецькій, Запорізькій, Кіровоградській, Миколаївській, Полтавській, Сумській, Тернопільській, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях виробництво даного виду продукції взагалі відсутнє. Високою виробничою потужністю целюлозно-паперової промисловості володіють Волинська, Дніпропетровська, Житомирська, Київська та Херсонська області (табл. 1).

Проаналізувавши дані таблиці 1 необхідно відмітити, що виділяються регіони України із відносно високим потенціалом лісових ресурсів (наприклад Волинська та Закарпатська області), що в результаті неефективного їх використання зумовлює низький рівень виробничої потужності лісової, деревообробної та целюлозно-паперової галузі промисловості. Тобто, це свідчить

про недосконалий розвиток структури промисловості регіону. На наш погляд, доцільно було б ефективно використовувати ресурси в межах регіону для виробництва відповідної продукції, що дозволяє підвищити її виробничу потужність.

Аналіз ситуації, яка склалася в українській целюлозно-паперовій промисловості, показав, що на початку 90-х років галузь зазнала різкого спаду, що відкинув її на рівень 50-х років. Дослідження результатів роботи галузі показало, що обсяги виробництва паперу в 2000 році становили лише 27,4% рівня 1990 року, картону – 57%, целюлози – 37,1%. За останні 5 років спостерігається поступове зростання рівня виробництва.

Таблиця 1

Виробнича потужність у целюлозно-паперовій галузі промисловості по регіонах станом на 01.01.2009 р.

Адміністративні центри України	Виробництво паперу	Виробництво картону	Коефіцієнт виробничої потужності	Рейтинг
Автономна Республіка Крим	-	-	-	-
Вінницька	0,06	1	0,53	3
Волинська	-	0,19	0,09	11
Дніпропетровська	0,13	1	0,56	2
Донецька	-	-	-	-
Житомирська	0,05	1	0,52	4
Закарпатська	-	0,02	0,01	14
Запорізька	-	-	-	-
Івано-Франківська	0,03	1	0,51	6
Київська	0,74	0,58	0,66	1
Кіровоградська	-	-	-	-
Луганська	-	1	0,5	7
Львівська	0,34	0,49	0,41	8
Миколаївська	-	-	-	-
Одеська	-	0,05	0,03	13
Полтавська	-	-	-	-
Рівненська	1	-	0,5	7
Сумська	-	-	-	-
Тернопільська	-	-	-	-
Харківська	0,06	0,34	0,19	10
Херсонська	0,03	1	0,52	5
Хмельницька	0,19	0,47	0,33	9
Черкаська	-	-	-	-
Чернівецька	-	-	-	-
Чернігівська	-	-	-	-

(складено за [12, с.95], [14])

Динаміка зміни обсягів виробництва по роках наведена на рис. 1.

Важливо відмітити, що різні галузі промисловості впродовж 2000-2008 рр. мали не однакову динаміку розвитку. За критерієм стійкості до змін кон'юнктури можна виділити 3 групи галузей:

1). Найбільш стабільні (харчова; добувна; целюлозно-паперова; поліграфічна промисловість; видавнича справа);

2). Галузі середнього ступеня стійкості (металургійне виробництво; машинобудування; хімічна та нафтохімічна промисловість; оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів);

3). Нестабільні галузі з найнижчими темпами зростання і найдовшими періодами безперервного скорочення виробництва (виробництво коксу; продуктів нафтоперероблення).

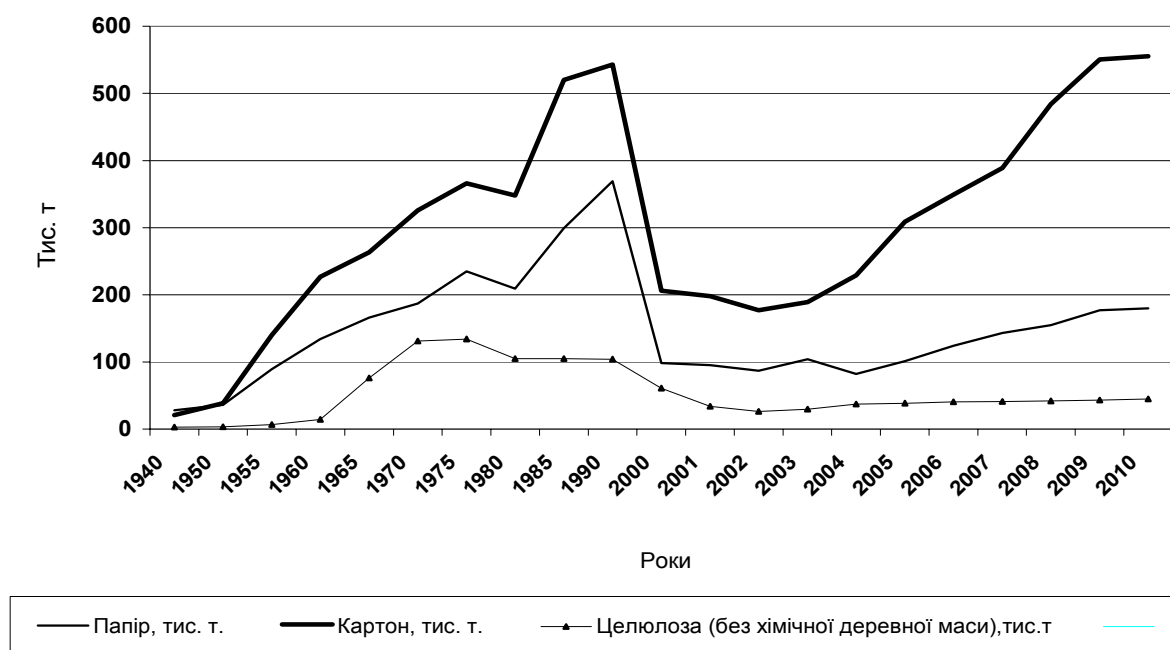

Рис. 1. Обсяги виробництва основних видів продукції целюлозно-паперової промисловості (складено за [15, 16])

Підсумовуючи викладене вище, можна зробити висновок, що спостерігається позитивна тенденція процесу нарощення виробничого потенціалу целюлозно-паперової промисловості, а саме виявлення резервів та пріоритетних напрямків підвищення рівня використання існуючих виробничих потужностей підприємства.

Виявлення резервів та пріоритетних напрямків підвищення рівня використання виробничої потужності целюлознопаперового підприємства та виявлення існуючих і необхідних ресурсів здійснюється на основі попередньо обраних пріоритетів формування виробничого потенціалу. Реалізація даних напрямків повинна передбачати збільшення і концентрацію фінансових ресурсів підприємства, що дозволить наростити його виробничий потенціал. Це передбачає створення відповідного механізму, який би включав відбір пріоритетних напрямків інвестування, підготовку і здійснення ряду інвестиційних проектів, орієнтацію на зростання внутрішніх ресурсів і можливостей, що здатні забезпечити підвищення рівня використання виробничих потужностей підприємств з переробки целюлозовмісної сировини.

Висновки. Проведене дослідження з питань формування та нарощення виробничого потенціалу та виробничих потужностей дає підстави зробити ряд висновків і узагальнень, що мають практичний характер і можуть бути використані при подальшому удосконаленні системи управління підприємствами з переробки целюлозовмісної сировини.

Підвищення рівня виробничої потужності підприємства вимагає проведення основних напрямків реструктуризації всієї целюлозно-паперової галузі промисловості, а саме:

- подальша концентрація і спеціалізація виробництва;
- переробка відходів деревини, низькоякісної і дрібнотоварної сировини;
- застосування нових замінників деревинної сировини на види недеревинної рослинної сировини, які визнані придатними для отримання паперу і картону (солома злакових культур, стебла кукурудзи, олійних і інших технічних культур, а також дикорослі – очерет, осока, виноградна лоза, чагарникова верба і так далі);
- покращення умов зберігання целюлозовмісної сировини, що в свою чергу підвищить якість кінцевої продукції.

В майбутніх дослідженнях необхідно звернути увагу на шляхи підвищення інвестиційної спроможності целюлозно-паперової галузі України.

Література:

1. Абалкин Л.И. Диалектика социалистической экономики / Л.И. Абалкин. – М., 1981 – 351 с.
2. Авдеенко В.Н. Производственный потенциал промышленного предприятия / В.Н. Авдеенко, В.А. Котлов / – М.: Экономика, 1995. – 240 с.
3. Архипов В.М. Проектирование производственного потенциала объединений (теоретические аспекты) / В.М. Архипов. / – Л.: Изд-во ЛГУ, 1984. – 247 с.
4. Вейц В. Потенциальные и кинетические производительные силы мирового хозяйства. – Кн. 1. – М., 1927. – С. 22.
5. Воблый К.Г. Производительные силы Украины. Техника, экономика и право / Науч. записки Ин-та нар. хоз-ва. – 1924. – № 4-5. – С. 126-149.
6. Иванов Н.И. Экономические аспекты производственного потенциала: Теория и практика / Н.И. Иванов / – Донецк: ИЭП НАН Украины, 2000 – 315 с.
7. Лукинов И.И. Интенсификация социалистической экономики / И.И. Лукинов / – Т.1. – К., 1989.
8. Немчинов В.С. Экономико-математические методы и модели // Избр. произв.: В 6 т. – М., 1967. – Т. 3. – 207 с.
9. Рейнгольд Е. Методика оценки производственных возможностей предприятия / Е. Рейнгольд / М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 82 с.
10. Струмилин С.Г. К вопросу об изменении народного благосостояния // Вопросы статистики. – 1954. – № 5. – С. 12-28.
11. Маркс К., Энгельс Ф. Соч. – 2-е изд. – М., 1960. – т. 24. – 217 с.
12. Герасимчук З.В., Ковальська Л.Л. Виробничий потенціал регіону: методика оцінки та механізм нарощення: монографія / З.В. Герасимчук, Л.Л. Ковальська – Луцьк: ЛДТУ, 2003. – С. 242
13. Статистичний збірник «Регіони України». 2009. Ч. II. / Держкомстат України. – К.: Техніка, 2009. – 760 с.
14. Міністерство промислової політики України: Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://industry.kmu.gov.ua>.